

## AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER TIL DEPARTEMENTCHEF ADOLPH JENSEN.

Af Jørgen Pedersen.

I sit Gensvar til mig (dette Tidsskrift S. 81) skriver Departementchef Adolph Jensen, at han ikke er klar over, om jeg anerkender hans Sætning, at de forskellige Jordbrugstypers økonomiske Betydning bør maales med Forholdet mellem den Værdi, Samfundet yder som Indsats i Driften, og den Værdi Samfundet modtager til Gengæld.

Hertil skal jeg svare, at jeg anerkender Rigtigheden af denne Sætning, naar man fortolker den, saaledes som jeg gjorde i mit første Indlæg i Diskussionen, hvor jeg skrev: „hvad det gælder om er at sammenstille Bedriftens Udbytte med den Indsats, som har fremkaldt dette Udbytte“.

Denne Indsats finder imidlertid, som jeg allerede antydede i mit første Indlæg, ikke et korrekt Udtryk i de Størrelser, Departementchefen anbringer som Nævner i sin Brøk. Man kan ikke maale en Ting ved sig selv. Dette forsøger Departementchefen, idet han sammenstiller to Værdisummer, der begrebsmæssigt maa være identiske; at han gør et vilkaarligt Fradrag i den Sum, han anbringer i Nævneren, kan ikke ændre noget paa dette Forhold.

Med denne Kendsgerning, at Bruttoindtægten ikke kan være forskellig fra Summerne af de Indtægter eller Betalinger, de forskellige i Bedriften interesserede Personer modtager, er Spørgsmaalet om Betydningen af Departementchefens Beregninger egentlig afgjort.

Om Beregningen af denne Brøk faktisk ogsaa giver 1 er af mindre Betydning; thi hvis den afviger fra 1, kan det kun bero paa en Fejlregning eller rettere sagt paa vilkaarlig eller vedtægtsmæssig Ansættelse af de forskellige Addender: Man kræver en vis vilkaarlig Sum til Forrentning, en anden ligesaa vilkaarlig Sum til Familiens Arbejdsfortjeneste og Driftslederløn uden Hensyn til, hvad der faktisk i det paagældende Aar er udbetalt som Rente eller til, hvad Brugerne faktisk har haft i Indtægt.

Naturligvis vælger man ikke disse Størrelser hen i Vejret; man vælger dem efter visse fornuftige Regler, og dette var Grunden til, at jeg i mit Indlæg udtalte den Formodning, at den omtalte Brøk, naar man beregnede Gennemsnit for en længere Aarrække vilde vise sig at blive  $= 1$ .

Denne Paastand, hvis Rigtighed man jo kan faa bekræftet ved at kaste et Blik paa de af Driftsbureauet for en længere Aarrække beregnede gennemsnitlige Forrentningsprocenter, der fremgaar af ganske de samme Størrelser, kan dog ikke afkræftes ved de af Departementchefen i hans sidste Indlæg foretagne Beregninger, hvor han grupperer Aarene i gode, middelhøje og daarlige, og hvor hans Kriterium for Gruppeinddelingen ikke kan være andet, end Kvotientens Størrelse. Et Aars „Godhed“ maa bero paa, hvorledes Bruttoindtægten forholder sig til de paa vedtægtsmæssig Maade beregnede Driftsudgifter. Ved en Gennemsnitsberegning inden for saadanne Grupper, har jeg aldrig forestillet mig, at de omtalte Kvotienter skulde blive  $= 1$ .

Departementchefen skriver, at jeg gaar ud fra, at naar Driftslederlønningen henføres til Kontoen for Arbejdervederlag, kan der ikke regnskabsmæssigt fremkomme nogen Profit i Landbruget. Heri tager han imidlertid Fejl. Regnskabsmæssigt kan der fremkomme hvad som helst i Retning af Profit — baade i Landbrug og andre Erhverv. Profit er nemlig et regnskabsmæssigt Fænomen. Om der skal fremkomme Profit i Landbruget beror udelukkende paa, hvorledes man indretter sine Regnskaber. Hvad jeg har paastaaet er kun, at paa den Maade, Driftsbureauet har indrettet sin Regnskabsstatistik, vil Bruttoindtægten og samtlige beregnede Driftsudgifter med Tillæg af beregnet Rente af den beregnede Kapitalværdi som Gennemsnit over en længere Aarrække (f. Eks. 10—15 Aar) være praktisk talt lige store. Dette vil gælde alle Størrelsesgrupper undtagen Husmandsbrugene, hvor de beregnede Driftsudgifter + Rente vil blive større end Bruttoindtægten — simpelt hen fordi den vedtægtsmæssige Beregningsmaade ikke passer til Virkeligheden for disse Brugs Vedkommende.

Hvis man gik frem efter andre Regler, kunde man meget vel faa en Forskel, d. e. en Profit — positiv eller negativ — mellem disse Størrelser. Man kunde regne med en højere eller lavere Rente, med en højere eller lavere Kapitalværdi eller med et større eller mindre Vederlag for eget Arbejde. Under alle Omstændigheder drejer det sig om rent regnskabsmæssige Fænomener.

Bag efter kommer Spørgsmaalet, hvilken reel Betydning man

kan tillægge disse regnskabsmæssige Fænomener. Betydningen af det regnskabsmæssige Fænomen, Departementchefen har fremdraget, nemlig Forholdet mellem Bruttoindtægten og Driftsudgifterne  $\div$  Driftslederløn  $+$  beregnet Rente af beregnet Kapitalværdi, kan jeg ikke faa Øje paa; det er muligt, at dette Udtryk kan finde Anvendelse paa en eller anden Maade. Til Belysning af Spørgsmaalet om de forskellige Driftstypers Evne til at betale Produktionsfaktorerne siger det intet, som ikke finder klarere Udtryk i andre Forholdstal.

Derimod er et Fænomen som den saakaldte Forrentningsprocent ikke uden Betydning. Da nemlig hverken Ejendoms-skyldværdien eller Handelsværdien, de to Størrelser man benytter som Maalestok for Landbrugskapitalen, som Departementchefen S. 84 ogsaa gør opmærksom paa, øjeblikkeligt ændres i Overensstemmelse med Ejendommens Udbytte, saa vil man altsaa inden for det enkelte Aar i denne Forrentningsprocent have en Vejledning med Hensyn til, hvilken Brugstype, der giver det bedste Resultat. Dette kan være af Interesse i mange Henseender. For Spørgsmaalet om, hvilken Brugstype man gennem Lovgivningen skal fremme, har denne Forrentningsprocent imidlertid kun ringe Betydning; thi saadanne Lovgivningsforanstaltninger kan ikke tages under Hensyn til Forholdene i et enkelt Aar eller to, men maa bygge paa mere varige Tendenser, og disse kan ikke ses af Regnskabsstatistiken.

---